

Matkailututkimus 11: 1, 88–90 (2015)

©Suomen matkailututkimuksen seura

Kirja-arvosteluita

Keskiössä hyvinvointimatkailukohteen kehittäminen

Voigt, Cornelia & Pforr, Christoph, (2014, toim.). *Wellness Tourism: A destination perspective*. (Routledge Advances in Tourism). London: Routledge, 344 s.

Susanna Saari
Turun ammattikorkeakoulu

Vaikka kansainvälinen talous on kamppailnut jo muutamia vuosia taantumassa, on matkailu jatkanut tasaista kasvuaan. Erityisesti hyvinvointimatkailu (wellbeing tourism) nähdään sektorina, johon eri matkailumaiden ja -alueiden tulisi jatkossa panostaa yhä kiristyvässä kilpailussa matkailijoiden tuloista. SRI International (2014) arvioi, että niin sanottu ”wellness-teollisuus” on jo 3,4 biljoonan dollarin arvoinen. Tätä toimialaa kasvattaa kuluttajien toive elämästä, joka on vapaa sairauksista ja jota leimaa terve ikääntyminen sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Vaikka Työ- ja elinkeinoministeriö (Jänkälä, 2014) toteaa Suomen matkailun peruskysynnän tulevan kotimaasta, ovat kasvun mahdollisuudet ainoastaan kansainvälisillä markkinoilla. Suomessa on juuri julkaistu päivitetty hyvinvointimatkailustrategia, jossa maamme valtteina nähdään luonto ja luonnossa liikkuminen. Puhdas ilma, vesistöt, ruoka, hiljaisuus, metsä ja sauna ovat olleet hyvinvointimme perusta jo tuhansia vuosia. Nyt näistä asioista on tiivistetty matkailun suomalainen hyvinvointivisio 2020: ”Suomi on maailman paras luonnollisen hyvinvoinnin lähde” (Visit Finland, 2015).

Hyvinvointimatkailu ei kuitenkaan ole helppo palvelutuote kehitettäväksi. Asiakkaan näkökulmasta hyvinvointimatkailuun liittyy paljon subjektiivisia elementtejä, jotka liittyvät esimerkiksi siihen, millaisia tavoitteita asiakas hyvinvoinnilleen asettaa tai siihen, miten hänen terveyteensä ylipäätään voidaan matkalla vaikuttaa. Hyvinvointi ei myöskään ole pelkästään matkailualan omaisuutta – kehittämisessä vaaditaan laajaa poikkitieteellistä yhteistyötä, jossa huomioidaan muun muassa julkinen terveydenhuolto, sosiaaliset aspektit, yhteiskunnan infrastruktuuri ja olemassa olevat luonnon ja muut resurssit. Vaikka terveys- ja hyvinvointimatkailusta on viime vuosina tehty tutkimuksia ja kirjoitettu varsin runsaasti, on varsinainen terveys- ja hyvinvointimatkailukohteen kehittäminen jäänyt vähemmälle tutkimukselle. Tämä oli tiedossa kun Turun ammattikorkeakoulu aloitti vuonna 2010 eurooppalaisen Wel-Dest (Health and Well-being in Tourism Destination) tutkimushankkeensa. Yksi

hankkeen päätavoitteista oli tuottaa uutta tutkimustietoa hyvinvointimatkatilukohteen kehittämistä sekä siihen liittyvä sähköinen käsikirja. Toukokuussa 2014 totesimme, että australialaiset tutkijat Voigt ja Pforr olivat myös huomanneet saman ”tutkimusaukon” ja ehtivät edellemme keväällä 2014, jolloin nyt arvioitava kirja ”Wellness Tourism: A destination perspective” ilmestyi markkinoille. Onneksemme kirjan tarjoamaa hyvinkin tuoretta tutkimustietoa ehdittiin hyödyntää myös omassa käsikirjassamme.

”Wellness Tourism: A destination perspective” on jaettu viiteen osaan ja siinä esitellään sekä tietoperustaa että kohteen kehittämistä tukevia käytänteitä muun muassa tapaustutkimusten avulla. Alun johdannossa (luvut 1–3) määritellään aihepiiriin keskeiset käsitteet ja konseptit. Lukijalle luodaan ymmärrys siitä, mistä ”wellness-matkatilussa” on kyse, jonka jälkeen päästään keskustelemaan matkatilukohteen kilpailukyvyistä ja kohteen kehittämistä hyvinvointimatkatilukohteeksi. Osassa kaksi (luvut 4–8) pureudutaan sidosryhmien rooliin ja merkitykseen matkatilukohteen kehittämisessä. Luonnollisesti Australia toimii yhtenä maantieteellisenä esimerkkinä. Luvussa viisi keskitytään kestävään kohdekehittämiseen. Fokuksessa on erityisesti se, kuinka hyvinvointimatkatiluu tulisi huomioida alueellisessa kehittämisstrategiassa. Hyvinvointimatkatilun uskotaan vaikuttavan positiivisesti kohteensa kotimaanmatkatiluu, kasvattavan palvelutuotetarjontaa, tuottavan uusia elämyksiä sekä tasoitettavan sesonkivaihteluita. Lisäksi painotetaan sitä, kuinka asiakkaiden hyvinvointia korostava elämäntyyli helpottaa matkakohteiden paikallisten asukkaiden suhtautumista matkatilujoihin – heitä ei koeta uhkana, vaan paikallisen elämäntavan arvostajina. Seuraavaksi tarkastelussa ovat terveyskohteet tai -alueet (”health regions”), jotka sidotaan tapaustutkimuksilla Saksaan, joka eittämättä onkin yksi terveystiluu ja hyvinvointimatkatilun edelläkävijämaa. Lopuksi huomio kiinnitetään ihmisiin – henkilöstöön, joka terveystiluu ja hyvinvointipalveluja tuottaa, joka on mielestäni aivan liian vähän tutkittuun osaan alueeseen hyvinvointimatkatilualussa. Toinen luvun kirjoittajista, Tom Baum, on yksi maailman harvoista ”human resource management in tourism” -näkökulmasta kirjoittavista tutkijoista. Luvussa pyritään määrittelemään hyvinvointimatkatilualan henkilöstöjohtamiseen liittyvät avaintekijät, mutta myös linjaamaan se, mitä erityisesti pitäisi asiasta jatkossa tutkia.

Kolmannessa osassa (luvut 9–12) kirjoittajat keskittyvät luonnon, hyvinvoinnin ja matkatilukohteen välisiin suhteisiin. Ensimmäiset kolme lukua keskittyvät luonnon hyvää tekeviin ominaisuuksiin – asia, joka meille suomalaisille taitaa olla itsestään selvää. Lopuksi esitellään saksalainen Kneipp-filosofia ja pohditaan, miten sitä voidaan käyttää hyväksi matkatilukohteen kehittämisessä.

Osa neljä (luvut 13–17) esittelee lukijalle tekijöitä, jotka vaikuttavat terveystiluu ja hyvinvointimatkatilun kehittämiseen kansainvälisellä tasolla. Näitä ovat muun muassa taloudelliset, demografiset ja kulttuuriset tekijät. Kirjan päättää viides ja viimeinen osa (luku 18), jossa Voigt ja Pforr vetävät yhteen kirjan avainsanoman sekä ehdottavat, miten tutkimusta voisi jatkaa tästä eteenpäin. Kirjan synteessä he esittelevät kehittämänsä hyvinvointikohteen kilpailukykykymallin, jossa pohjana on käytetty myös monille suomalaisille tutkijoille tuttuja matkatilukohteen kilpailukykykymalleja (Ritchie & Crouch, 2003; Dwyer & Kim, 2003; Sheldon & Park, 2009). Vaikka Voigtin ja Pforrin malli perustuu näihin malleihin, on siinä myös monia uusia

näkökulmia, kuten yhteiseen hallintomalliin ja liiketoimintaetiikkaan liittyvät asiat, vaihtoehtoisten hoitomuotojen (CAM) sisällyttäminen palvelutarjontaan sekä hyvinvointispesifin superstruktuurin huomioiminen yhtenä todella tärkeänä matkailukohteen ydinresurssina.

Kirjan luettuana lukija ymmärtää, että menestyvä terveys- ja hyvinvointimatkaileukohde on monen tekijän summa. Strategiassa on menestytty, jos kohteessa onnistutaan nostamaan keskeisiä menestyksen mittareita, muun muassa matkailutuloa ja matkailijoiden määrää, sekä kyetään tuottamaan asiakkaille unohtumattomia elämyksiä. Samalla tulisi pitää mielessä kohteessa asuvien paikallisten hyvinvointi. Kun paikalliset asukkaat ”elävät” kohteen brändiä ja tietävät myös matkailijoiden arvostavan heidän elämäntapojaan ja arvojaan, ollaan jo menestyksen tiellä. Kohteen kehittämisen avaintekijöihin kuuluu myös kohteen johtamisen malli. On vetovastuussa sitten osakeyhtiö tai osuuskunta, pitää jollakin taholla olla selkeä näkemys ja vastuu kohteen kehittämisestä. Vetäjän apuna toimii laaja verkosto sidosryhmiä, jotka tuovat strategiatasolle oman asiantuntijuutensa.

Voigt ja Pforr ovat toimittaneet kirjan, joka etenee loogisesti ja on suhteellisen helpolukuinen. Lukuisat tapaustutkimukset toimivat oivana mausteena ja tuovat välillä kovin teoreettiseen pohdintaan hyvän käytännön lisän. Uskon, että alan tutkijat ja opiskelijat hyötyvät kirjasta sekä saavat siitä monia ideoita jatkotutkimuksiinsa sekä Suomessa että maailmalla. Matkailualan kehittäjät taas hyötynevät sekä esitelyistä malleista, että lukuisista tapaustutkimuksista.

Lähteet

- Dwyer, L., & Kim, D. (2003). Destination Competitiveness: Determinants and Indicators. *Current Issues in Tourism*, 6(5), 369–414.
- Jänkälä, S. (2014). Näkemyksellä menestystä. *Toimialaraportti, matkailu*. Työ- ja elinkeinoministeriö. Haettu 18.5.2015 http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/2274/Matkailu_joulukuu_2014.pdf
- Ritchie, J. R. B., & Crouch, G. I. (2003). *The competitive destination: a sustainable tourism perspective*. Oxon: CABI Publishing.
- Sheldon, P. J., & Park, S.-Y. (2009). Development of sustainable wellness destination. In: R. Bushell and P. J. Sheldon (Eds.) *Wellness and Tourism - Mind, Body, Spirit, Place*, 99–113. New York: Cognizant Communication.
- SRI International (2014). *The Global Spa and Wellness Economy monitor*. Global Wellness Institute. Haettu 18.5.2015. http://www.globalwellnesssummit.com/images/stories/gsws2014/pdf/GWI_Global_Spa_and_Wellness_Economy_Monitor_Full_Report_Final.pdf
- Visit Finland. (2015). Hyvinvointimatkaileustrategia 2014–2018. Haettu 18.5.2015. http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2015/01/HYVINVOINTIMATKAILUSTRATEGIA-2014-2018_finall.pdf?dl